

Commissiedebat

Stikstof, NPLG en Natuur

4 september 2024

Op 4 september a.s. vergadert de Tweede Kamercommissie Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur over de onderwerpen stikstof, NPLG en Natuur. Vanuit de gezamenlijke provincies vragen wij het onderstaande in overwegingen mee te nemen in het debat.

Provincies vragen heroriëntatie op aanpak landelijk gebied

Het Hoofdlijnenakkoord 'Hoop, Lef en Trots', vraagt een heroriëntatie op de aanpak voor het landelijk gebied. Wij zien hiervoor een aantal redenen:

- De wettelijke doelen en opgaven voor landbouw, water, natuur en klimaat zijn onveranderd. We blijven daarom te maken hebben met de huidige kaders en juridische procedures. En de bijbehorende knelpunten voor PAS-melders, vergunningverlening en natuurherstel.
- De afgelopen jaren is veel tijd en geld geïnvesteerd in gebiedsprocessen. Dit heeft bij gebiedspartners ook verwachtingen gewekt. Er is snel duidelijkheid nodig over de vraag hoe we de grote opgaven in het landelijk gebied in samenhang oppakken.
- Er komt veel minder geld voor provincies beschikbaar om opgaven in het landelijk gebied integraal en gebiedsgericht op te pakken. Het is nog onduidelijk in hoeverre de nieuw gereserveerde middelen voor landbouw en agrarisch natuurbeheer en ecosysteemdiensten kunnen worden ingezet via de bestaande gebiedsprocessen.
- Voor het landelijk gebied is het van belang dat we als overheden afspreken hoe we samen sturen op doelbereik en welk instrumentarium verschillende overheden inzetten. Onze instrumenten werken op elkaar in en kunnen elkaar versterken. Daarvoor is het essentieel dat we wederkerige afspraken maken.

Wij stellen daarom een gezamenlijke heroriëntatie op de aanpak voor en gaan daar graag met het nieuwe kabinet over in gesprek. We zien daarvoor de volgende aandachtspunten:

1. Samen inzetten op een integrale aanpak

De opgaven voor natuur, water, klimaat, landbouw, de energietransitie en de woningopgave doen allemaal een beroep op de schaarse ruimte. Inwoners willen een leefbaar landelijk gebied, de natuur vereist investeringen in behoud en herstel en ondernemers hebben behoefte aan duidelijkheid voor lange termijn. Een integrale aanpak is dus van belang. Het terugvallen op een sectorale aanpak heeft te grote risico's, biedt onvoldoende koers en perspectief voor inwoners en ondernemers en is slecht voor het de toekomst van het landelijk gebied.

2. Focus in gebieden op ruimtelijke condities voor water, landbouw en natuur

Gezien de beperkte middelen en de provinciale bevoegdheden willen we in de gebiedsgerichte aanpak de focus leggen op het op orde brengen van ruimtelijke condities voor landbouw, (zoet) water en natuur. Mede ten behoeve van klimaatadaptatie gebaseerd op het principe water- en bodem sturend. Dit zijn bij uitstek ruimtelijke opgaven die gebiedsgericht moeten worden uitgewerkt.

We nemen in deze gebiedsaanpak regie en pleiten voor een kosteneffectieve aanpak. We roepen het Rijk op gereserveerde middelen grotendeels in te zetten via (of in aansluiting op) de integrale gebiedsaanpak, naast nationale inzet op bijvoorbeeld innovatie.

3. Gerichte inzet beschikbare middelen

De middelen die volgens het hoofdlijnenakkoord zijn gereserveerd voor landbouw en voor agrarisch natuurbeheer en ecosysteemdiensten kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het realiseren van de doelstellingen. Dit vraagt een goede afweging hoe de middelen worden ingezet. Wij zien kansen om de middelen voor landbouw zodanig in te zetten dat deze de gebiedsgerichte aanpak versterken. Provincies hebben de afgelopen jaren veel inzet geleverd op een systeem van agrarisch natuurbeheer met agrarische collectieven. Versterking en uitbreiding van die aanpak is noodzakelijk om de doelstellingen te bereiken. Ook vragen we bij de heroriëntatie op de aanpak meer aandacht voor structurele beheerkosten en de inzet van rijksgronden.

4. Generieke maatregelen

We verwachten dat het Rijk via generieke maatregelen zorgdraagt voor de benodigde emissiereductie van broeikassen en stikstof. In onze ogen vraagt dit een generieke aanpak met regulering en doelsturing en maatwerk voor gebieden. We zien hiervoor de volgende redenen:

Generieke maatregelen zijn, over het algemeen, kosteneffectiever om stikstofdepositie op natuurgebieden te reduceren in vergelijking met gebiedsgericht sturen op verplaatsing of beëindiging van bedrijven. Generieke maatregelen hebben ook het grootste potentieel om deze deposities te reduceren. Provincies hebben beperkt mogelijkheden om te sturen op vermindering van emissies, omdat de bronnen vaak buiten de provinciegrens of zelfs de landsgrens liggen en omdat provincies niet altijd de juiste wettelijke bevoegdheden hebben voor regulering.

Het hoofdlijnenakkoord stelt dat stikstofreductie daar moet plaatsvinden waar dat aantoonbaar nodig is voor de instandhouding van de natuur en dat andere drukfactoren ook moeten worden aangepakt. Uit onze natuurdoelanalyses blijkt dat in een groot aantal gebieden verspreid door heel Nederland de neerslag van stikstof de bepalende maar niet de enige drukfactor is die, samen met de regionale versterking van hydrologische condities, instandhouding van natuur in de weg staat. Ook dit pleit voor een generieke aanpak van reductie van emissies.

5. Heroverweeg inzet instrumentarium

Gezien de benodigde borging van generieke maatregelen en de beperkte budgettaire mogelijkheden zal landelijk moeten worden ingezet op generieke maatregelen die gericht zijn op regulering via normeren en beprijzen. Dit is nodig om een oplossing te kunnen bieden voor PAS-melders en de druk op vergunningverlening toezicht en handhaving te verminderen. We pleiten als provincies voor maximale duidelijkheid voor ondernemers en een duidelijk tijdspad.

Afhankelijk van de mogelijkheid om gereserveerde middelen nog gebiedsgericht in te zetten zal ook in de gebiedsaanpak ander instrumentarium overwogen moeten worden.

6. Perspectief landbouw: landelijke sturing nodig

Voor de landbouw is een goed financieel toekomstperspectief belangrijk. Afspraken met de ketenpartners zijn hierbij onmisbaar. Wij vragen het Rijk een actieve rol te nemen in de totstandkoming van deze afspraken. Voor landbouwers die stoppen of aanvullende inkomstenbronnen zoeken vragen wij om meer ruimte in regelgeving en ruimtelijke mogelijkheden. Het GLB en het agrarisch natuurbeheer zijn belangrijke instrumenten om verduurzamingsopgaven en perspectief voor de landbouw te verenigen.

Ook is landelijke sturing nodig op het versneld kunnen toepassen van innovaties en de (wettelijke) erkenning daarvan.

7. Meer duidelijkheid over beschikbare ruimte

Onze mogelijkheden om condities voor water, landbouw en natuur in gebieden op orde te brengen kunnen onder druk komen te staan door andere ruimteclaims. Daarom is ruimtelijke sturing vanuit het Rijk van belang. Bij de doorontwikkeling van de aanpak voor het landelijk gebied en de integrale aanpak is helderheid nodig over ruimteclaims in relatie tot de beschikbare fysieke ruimte. Dat vraagt ook meer duidelijkheid over de implicaties van de structurerende keuze water en bodem sturend.

8. Afspraken nodig over monitoring

Verder maken we graag afspraken over de benodigde inzet op monitoring. Het hoofdlijnenakkoord benoemt de noodzaak om beleid te richten op de gemeten staat van instandhouding van natuur. Dit vraagt een intensivering van monitoring (gericht op systeemniveau). Een verbeterprogramma hiervoor ligt klaar, maar daarbij is niet voorzien in financiële middelen.

Actuele onderwerpen

Naast bovengenoemde heroriëntatie vragen we nog uw aandacht voor drie actuele onderwerpen:

Wolf

Naar verwachting spreekt uw Kamer nog afzonderlijk over de ontwikkelingen rondom de aanwezigheid van de wolf. Enkele incidenten met de wolf op de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe hebben deze zomer tot debat en onrust geleid over de manier waarop samen wordt geleefd met de wolf. Provincies en Rijk hebben beide een belangrijke rol in de uitwerking en uitvoering van het wolvenbeleid. De huidige van toepassing zijnde wet- en regelgeving biedt onvoldoende handvatten om naar behoren te kunnen handelen. Daarom vinden wij het belangrijk dat wij met het Rijk samen optrekken, op basis van ieders rol en verantwoordelijkheid. Wij zijn hierover in gesprek met de staatssecretaris.

Provincies willen met minister vervolgonderzoek naar rekenkundige ondergrens

De verkenning naar een wetenschappelijk onderbouwde ondergrens voor projectberekeningen met AERIUS Calculator is afgerond. Onderzocht is of er op louter modelwetenschappelijke gronden een grens is waaronder berekende stikstofbijdragen van individuele projecten te onzeker zijn om aan deze projecten toe te schrijven. Deze projecten zouden dan zonder een natuurvergunning voor stikstof kunnen worden uitgevoerd. De IPO-verkenning heeft zo'n wetenschappelijk onderbouwde ondergrens nu niet opgeleverd, maar er is aanleiding voor een breder dan alleen modelwetenschappelijk vervolgonderzoek dat mogelijk wel tot een wetenschappelijk onderbouwde ondergrens leidt.

We adviseren de minister om deze aangrijpingspunten spoedig en voortvarend samen met de provincies op te pakken. In het bijzonder een breder dan alleen model-/atmosfeer-wetenschappelijke vervolgonderzoek die op basis van een expertoordeel binnen afzienbare tijd tot een (hogere) wetenschappelijk onderbouwde ondergrens zou kunnen leiden. De provincies willen, mede in het belang van de PAS-melders, tegelijk ook samen met de minister kijken naar het alternatief van een beleidsmatige drempelwaarde, zoals opgenomen in het Hoofdlijnenakkoord.

Oplossing PAS melders zeer urgent

Provincies willen dat handhaving van PAS-melders wordt voorkomen. Daarom roepen we de minister op om ruim voor het verstrijken van het legalisatieprogramma in februari 2025 een alternatief gereed te hebben met bijbehorende (generieke) maatregelen.